SENAT RZĄDZĄCY

Wolnego, Niepodległego, i ściśle Neutralnego, Miasta Krakowa i Jego Okręgu.—

Nadesłane sobie od Prezyduiącego w Zgromadzeniu Reprezentantów w miesiącu Grudniu 1818. roku zebranym, Zdanie Sprawy o stanie i położeniu Kraju Wolnego Miasta Krakowa, przez jednego z trzech do tegoż Zgromadzenia delegowanych Senatorów uskutecznione, stosownie do Artykułu 107. Statutu Organicznego Zgromadzenia Polityczne urządzaiącego, w Dzienniku Rozporządzeń Rządowych umieścić rozkazawszy, do publiczney podaje wiadomości.—

w Krakowie dnia 11. Marca 1819.—

Wodzicki.

Mieroszewski Sekr: Jeneral: Senatu.

Zdanie Sprawy Zgromadzeniu Reprezentantów o położeniu interessów Krajowych, przez Delegowanego do teyże Reprezentacyi Senatora na Posiedzeniu Seymowym w dniu 10. Grudnia 1818 roku.

Prześwietna Izbo Prawodawcza!

Powołany zaszczytném zleceniem Rządzącego Senatu, do wystáwienia Ci wiernego Obrazu Stanu Wolney Krainy Naszey, i zdania sprawy z czynności upłynionego roku, dopełniam tego obowiązku, pierwszy raz po pamiętney Epoce wręczenia Nam i solennego ogłoszenia Konstytucyi przez Trzy Nayiaśnieysze Dwory, Konstytucyi, która od tey chwili sta-

ła

ła się Tarczą Wolności i swobod Naszych.—

Uszykowawszy tym końcem głos móy, koleią rożnych gałęzi Administracyi Krajowey— przedstawiam nayprzód:

Stan Jnstytutów Religiinych.

Zapewniwszy Nayiaśnieysi Protektorowie Konstytucyą Wierze Rzymsko Katolickiey szczególną Opiekę, nieograniczaiąc wolności innych Wyznań Chrześciańskich, zwròcili uwagę swą na stan Funduszów Duchowieństwa Rzymsko Katolickiego, tak Łacińskiego iak Greckiego obrządku; pomniąc, iak dalece takowe skutkami zmian politycznych i woien uszczuplonemi zostały, i nietylko całość takowych Traktatem pomiędzy sobą zawartym uroczyście zatwierdzili, ale zara-

zem czuwaiąc nad losem niższego Duchowieństwa, los Jego polepszonym mieć chcieli.—

Zaięła się dobrem Plebanów Wysoka Kommissya Organizacyina, i ilość koniecznego dla Nich dochodu, Postanowieniem swém zabezpieczyła.— Senat uważaiąc uposażenie przyzwoite Plebanów w 45. Kościołach Parafialnych Stólicy i Okręgu, za iedyny środek zapewniaiący zaopatrzenie Kraju w światłych Sług Ołtarza, i poświęcenie się tychże ważnemu swemu powołaniu, przedsięwziął iuż kroki stósowne do przekonania się o Funduszach, które istotnie posiadaią, a szczególnie o Funduszach Plebaniów, które w tychże Lustracyach dochody za szczupłe i niedochodzące Kongruy wykazały, oczekiwany iedynie skutek Ustawy Organi-

niczney reguluiącey Dziesięciny wstrzymywał dotąd kroki Jego.—

Pomiędzy dowodami wspaniałey Opieki Nayiaśnieyszego Cesarza Wsz... Rossyi Króla Polskiego, mieści się Wysokie Jego Postanowienie, nakazuiące wypłatę z Skarbu Królestwa Polskiego Kompetencyi Duchowieństwu Krakowskiemu w Summie fp. 28,220. gr. 19. i zwròcenie inkammerowanych Prebend Kanonicznych Członkom Akademii Naszey z stanu Duchownego na zawsze przeznaczonych.—

Prawo Seymowe nakazuiące ściąganie drogą Administracyiną funduszów Duchowieństwa i innych Instytutów, gdy niebawnie z powodu uzupełnioney iuż Tabelli funduszów Szpitalnych skutki swoie mieć zacznie, oszczędzi Duchowień-

stwu

stwu łożone dotąd koszta, na poszukiwanie swych należytości drogą Sądową, i regularny wpływ dochodów zapewni.— Lecz ieżeli zaopatrzenie Sług Ołtarza w Fundusze, odpowiedaiące Jch potrzebom i powołaniu stało się dopiero przedmiotem usiłowań Rządu, sposobienie ich do tego Stanu ułatwionym iuż zostało utworzeniem przy Uniwersytecie Naszym Wydziału Teologicznego, i Seminarium Dyecezyonalnego dokładnym urządzeniem.— Jnstytuta te podaią sposobność poświęcaiącym się Stanowi temu Osobom, nabycia właściwych onemu Nauk i wiadomości.—

Ratowanie grożących iuż upadkiem Kościołów Parafialnych i mieszkań Plebanów, zaymowało równie staranie Rządu, z pomiędzy tych, iedne iuż wyreperowanemi zostały, inne w ciągu reparacyi zo-

sta-

staią, a do postawienia reszty w przyzwoitym stanie czynione są przygotowania.— Zwrócenie przez Wysoką Kommissyą Organizacyiną właściwemu przeznaczeniu poboru pokładnego przy Kościołach Parafialnych w Okręgu, sprawiło, iż zbierany z tego poboru fundusz, stanie się w czasie znacznym zasiłkiem dla Parafian, do których obowiązek utrzymywania w dobrym stanie Cmentarzów, należy.—

Zgromadzenia Zakonne, niegdyś opatrzone znacznemi funduszami, a dzisiay zmnieyszeniem się tychże przez różne wypadki podupadłe, zwròciły na siebie uwagę Senatu, szanuiąc On ich własność i powołanie, ale zarazem czuwuiąc nad bezpieczeństwem publicznym i stanem funduszów potrzeby Zgromadzenia zaopatrywać maiących, zniosł się iuż z JW.

Paste-

Pasterzem Dyecezyi, względem polepszenia losu uboższych Klasztorów, a ograniczaiąc wolność wstępowania do Nich miarą funduszów dzisiay przez te Instytuta posiadanych, tudzież poprzednim rozpoznawaniem wieku i pobudek Aspirantów do obierania sobie tego Stanu skłaniaiących, zapobiegł powiększaiącemu się niedostatkowi w ubogich Zakonach i skutkom iakie częstokroć sprawia krok nierozważnie uczyniony.—

Tolerowane nakoniec wyznanie Starozakonnych, których Ludność w całym Kraju 9319. Dusz wynosi, podzielone zostało na dwa Obwody, opatrzone w kwalifikowanych Rabinów przez przysięgłych Rządowych Tłómaczów kontrollowanych, równie iak i w Fundusze Etatami wskazane na utrzymanie obrządków Religiinych, Szpitale, i inne Gminne potrzeby.—

Zasłoniony został tym sposobem Lud Starozakonny od wyciskanych dotąd pod pozorem powinności Religiinych i dobrowolnych Offiar znacznych ciężarów, opłacaiąc iedynie odpowiadaiace potrzebom Gminy swoiey składki, i zapewne poznawaiąc dobroczynne skutki, dążących do iego dobra zamiarów, tracić będzie nieufność która iak przeciągiem wieków zawiązywała się i wzrastała, tak też dłuższego czasu potrzeba na zniesienie iey i obalenie przesądów, które Klassę tę Ludu od reszty Narodu odłączały.—

Oświecenie

Podniesienie Starożytney Akademii Naszey drogiego zabytku Jagiełłów, i postawienie Jey na takim stopniu świetności, na iakim Ją chciały widzieć Trzy Nayia-

ia-

iaśnieysze Dwory przez Traktat dodatkowy, winniśmy Naywspanialszey tychże Dworòw Opiece, które tak Traktatem iak i Konstytucyą liczne na Nią zlały korzyści, pragnąc Ją mieć środkową Muz Polskich Swiątynią.— Uposażenie Jey znacznemi Funduszami, trafne Jey urządzenie przez Wysoką Kommissyą Organizacyiną uczynione, a nakoniec ustanowienie w Wielkiey Radzie Magistratury Nadzorczey, wrożą szybki postep tego Jnstytutu oświecenia, i nieomylną Narodowi Polskiemu użyteczność, którey przez ciąg kilku wiekòw dawała liczne dowody.—

Abym iednak mógł bliżey obeznać Cię Prześwietna Jzbo z odmianami, które w skutek nowey Uniwersytetu Organizacyi zaszły, znaglony iestem ważnieyszych przynaymniey szczegółów dotchnąć,

prze-

przechodząc porządkiem Wydziały Uniwersytetu; i tak, stosownie do zdanego w tey mierze Senatowi przez Rektora Uniwersytetu Rapportu:—

Wydział Teologiczny.

Winien całkowite swe uposażenie nowey Uniwersytetu Organizacyi, ustanowiono w Nim pięć Katedr, i aktualnemi Professorami obsadzono.—

Wydział Prawa.

Do Wydziału Prawa składaiącego się dawniey z czterech Katedr, dodano piątą Umieiętności Politycznych i Teoryi Rolnictwa, i tę aktualnym Professorem obsadzono.—

Wy-

Wydział Lekarski.

Złożony dotąd z pięciu Katedr, pomnożony został dwiema nowemi i oddzielnym Professorem Anatomii, Wydział ten obsadzony iest aktualnemi Professorami prócz iednego Zastępcy.—

Wydział Fizyczno Matematyczny.

Opatrzony iest w sześć Katedr, obsadzonych aktualnemi Professorami, i pomnożony iednym Adiunktem Obserwatorii Astronomicznego.—

Wydział Filozoficko Literacki.

Liczący dawniey pięć Katedr, pomnożony został szostą Języków Orientalnych, obsadzoną aktualnym Professorem.—

Na.

Nakoniec Sztuki nadobne, Nauka Języków żyiących i cwiczeń Gymnastycznych są nowym Tworem Wysokiey Kommissyi Organizacyiney.— Która staranną będąc o wydoskonalenie Młodzierzy Narodowey w naukach klassycznych, nieprzepomniała o ukształceniu iey światowym, o podaniu Jey sposobności zgłębienia Literatury Narodów obcych, i rozwiiania wrodzonego do Sztuk pięknych talentu.— Tym końcem ustanowiono trzech Professorów, Malarstwa, Rysunków i Rzeźbiarstwa; urządzonemi bydź maią Gabinety na wzór zagranicznych Akademi Kunsztów, opatrzone w potrzebne Wzory Rysunków, Malowań i Antyków, w znaczney części za Granicą zakupione, zaprowadzono Naukę Języków i Literatury Francuzkiey, Niemieckiey, Włoskiey, Angielskiey i Rossyiskiey, na-

koniec

koniec cwiczenia Gymnastyczne, iako to: Fechtowanie, Taniec, Pływanie, i Sztukę ieżdzenia konno, która w urządzoney na wzór zagraniczny kosztem Uniwersytetu Reitszuli utrzymuie się.—

W tym kształcie urządzony Uniwersytet liczył w roku upłynionym 355. Audytorów in Album Uniwersytetu wpisanych, a gdy w roku $18\frac{16}{17}$ obeymował tylko 274. pokazuie się, iż w roku zeszłym było Jch więcey 81. co nowey Uniwersytetu Organizacyi, przypisać należy.— Ukończyło zaś bieg Nauk Filozoficznych 97— Lekarskich 44— Prawa 27— Teologii 2.— Otrzymało w Kraju i za Granicą Stopnie Doktorów Filozofii 3.— Medycyny i Chirurgii 3.— Magistrów Farmacyi i Chirurgii 12.— Doktorów Prawa 10.— Teologii 2.— Z Audytorów

Uni-

Uniwersytetu Naszego 13. otrzymało Patenta na Professorów Szkół Woiewodzkich w Królestwie Polskim, kilku wysłanych zostało za Granicę kosztem tegoż Rządu, końcem sposobienia się na Professorów Uniwersytetu, a dwóch umieszczonych iest w Akademii zagraniczney, i pracą swą przynoszą zaszczyt Akademii naszey.— Trzech nakoniec wypłaca się Rzeczypospolitey za nabyte Jey kosztem światło, pełniąc obowiązki aktualnych Professorów w tuteyszych Szkołach Przygłównych.

Dokładne usposobienie się Młodzierzy w Szkołach Przygłównych, wielki ma wpływ na pożytki, iakie ta Młodzierz w Uniwersytecie osiągnąć może, z względu tego przypuszczanie Jey do Uniwersytetu, poprzedzaią ściśle examina, i wydawanie Swiadęctw wstępu do Uniwer-

tytetu

sytetu dozwalaiących.— Zagraniczni zaś podlegaią co do swego przyięcia takim Prawom, iakie są w tym względzie wydane dla Uniwersytetów tych Krajów, z których na Nauki przybywaią.—

Biblioteka i Zakłady Naukowe niezostały bez powiększenia.— Pierwsza dawniey blisko z 30,000. Voluminow i 2070. Rękopismów złożona, lecz nieuporządkowana, powiększona została o 2000. Voluminòw w dwóch ostatnich latach zakupionych.— 549. Dziełami Medycznemi ś. p. Czerwiakowskiego Professora Emeryta Akademii legowanemi, i 356. Dziełami po ś. p. X. Łopackim pozostałemi, a przez Rządzący Senat do Biblioteki przekazanemi.— Wszystkie te Dzieła są starannie uporządkowane, i w stosowne Katalogi Cedułkowe i Repozytalne wciągnięte.— Znaczna liczba ieszcze Dzieł

nowych

nowych zapisana i w drodze znayduiąca się, Bibliotękę Uniwersytetu Naszego pomnoży.—

Co do zakładów Naukowych, te w latach upłynionych znacznie zaopatrzonemi zostały.— Dar przez ś. p. X. Sołtyka Uniwersytetowi przekazany zbogacił i przyozdobił Gabinety Zoologiczny i Mineralogiczny.— Obserwatorium Astronomiczne w rzadkie i ważne Narzędzia zostało zaopatrzonym.— Kwadrans murowy iest na ukończeniu.— Kompasy Słoneczne na wzór Paryzkich urządzone— Biblioteka Obserwatorium pomnożona, a niedostaiące ieszcze Instrumenta zapisanemi.— Gabinet Fizyczny zyskał w ciągu lat upłynionych 24. naynowszych Machin, za których pomocą Nauka Fizyki postawioną została na stopniu innych zagranicznych Uniwersytetów.— Laboratorium

Chemiczne — Farmaceutyczne i Gabinetu Chirurgicznego w części otrzymało powiększenie, w części oczekuie przybycia zapisanych z zagranicy Narzędzi i materyałów.— Nakoniec Ogrod Botaniczny; liczy dzisiay 7000. Plant; powiększona w roku bieżącym Oranżerya, przyczyniła się równie dużo do konserwacyi i upięknienia w mowie będącego Ogrodu.— Namienić ieszcze pozostaie o Gmachach Uniwersytetu. Mnogość ich i obszerność przekonywa o wspaniałey pieczy Nayiaśnieyszych Królów Polskich nad Jnstytutami oświecenia.— Zmiany Rządów, burze woienne, i towarzyszące Jm wycieńczenie Skarbu, postawiły te Gmachy w stanie powiększey części spustoszałym, i prędkiego ratunku potrzebuiącym; iakoż ile fundusze dozwoliły, przedsięwzięto ich reparacyą.—

Sala

Sala Jagiellońska iest na ukończeniu, Bursa Jerozolimska złączona z Bursą Filozofów z Wiosną reparowaną będzie, i ułatwi mieszczenie się ubogim Uczniom, których dzisiay ledwie 110. może otrzymywać mieszkanie, w innych mieszkalnych ieszcze Bursach.— Reparacya reszty Gmachów Uniwersytetu, równie iak nieodzownie dla pomnażaiącey się liczby uczącey się Młodzierzy potrzebne rozprzestrzenienie Collegium Nowodworskiego, w miarę wpływów na te cele Budgetem wskazanych, wykonanem zostanie.— Zawiązane obok Uniwersytetu Towarzystwo Naukowe, wydawaniem uczonych Rozpraw, udowodnia gorliwość swą o wzrost Nauk, i przyczynia się do świetności Uniwersytetu.—

Zaszła odmiana w Organizacyi Uniwersytetu, dotknęła równie i Szkoły Przy-

główne nie bez korzyści, pomnażaiąca się ilość uczącey się Młodzierzy wskazała potrzebę utworzenia dwóch Oddziałów Szkół Przygłównych, iednego w Collegium Nowodworskim, a drugiego u *Stey* Barbary.— Obydwa te Oddziały zostaią pod zwierzchnim dozorem Komitetu przez Uniwersytet ustanowionego, i liczą 2*ch* Rektorów, 9. Professorów, 5. Metrów, 3. Kollaboratorów i 2. Kapellanów, znaydowało się w nich w roku upłynionym 885. Uczniów, a gdy w roku 18 1$\frac{6}{7}$ było Jch tylko 734. okazuie się, iż w roku zeszłym liczba tychże o 151. powiększyła się.—

Kosztowne te iędnak i sławę Krajowi Naszemu przynoszące Jnstytuta, nieogarniały dobroczynnym swym wpływem wszystkich Klass Mięszkańców, — Klassa uboższa a szczególniey Włościan, korzystać z nich niemogła.— Zwracaiąc Wy-

soka

soka Kommissya Organizacyina uwagę swą na wszystkie Stany, i przeiąwszy się przekonaniem, iż Instrukcya iedynie poprawić może obyczaie tego Ludu i pobudzić go do przemysłu, wydała Urządzenie organizuiące Szkoły początkowe, a usiłowaniu Dozoru tychże Szkół winniśmy, iż dzisiay w Kraiu Naszym liczemy 43. Szkoły Elementarne w Mieście i w Okręgu, z których 27. Szkół w roku upłynionym założono.— W Szkołach tych choć niedość wygodnie dla braku czasu urządzonych, odbierało Instrukcyą w ciągu upłynionego lata przeszło 1500. Dzieci, których liczba zazwyczay w zimie w troynasób się powiększa.— Pozostało ieszcze do założenia Szkół Elementarnych 19. które w roku następnym zaprowadzonemi nieomylnie zostaną.— Pomiędzy trudnościami które tamowały działania Dozoru, i niedozwoliły Mu u-

koń-

kończyć zupełnie tak ważnego Dzieła w roku bieżącym, czynienie Rozkładów i wybieranie składek Szkolnych, pierwsze zaymuie mieysce — sposób ten gromadzenia funduszów na zapłatę Nauczycieli okazał się bydź niedogodnym, i wskazał potrzebę obmyślenia innego, do czego Wielka Rada Uniwersytetu, z mocy nadaney Jey przez Wysoką Kommissyą Organizacyiną Władzy przystąpi. Wybrane iuż po części, a wreszcie w ciągu sciągania będące składki na Szkoły Parafialne wynieść maią 40,000. Złp. a gdy Etat Szkołek, stósownie do myśli Statutu ułożony wynosić będzie 34,600. Złp. a oprócz tego niedobor kilku tysięczny zapewne okaże się, przychod z rozchodem zupełnie wyrówna się. Co zaś do roku bieżącego gdy wydatek z powodu niedokompletowaney liczby Szkołek znacznie się zmnieyszy, pozostałość użytą będzie na wystawienie

nie-

niektórych Szkołek, opatrzenie takowych w sprzęty, i wysłanie do Lublina Osoby, końcem informowania się w Metodzie uczenia Lankastra, którego system przez wszystkie części Świata chciwie przyięty, nieporownane w względzie Nauk początkowych przyniosł korzyści.— Wytknąwszy ważnieysze szczegoły, w przedmiocie oświecenia, przystępuie do rozbierania stanu Ekonomii Kraiowey, a nayprzód:

Rolnictwo.

Słusznie dziś kosztuie celuiących korzyści wśród innych gałęzi Ekonomiki Kraiowey, gdyż go ciężary woyny niedawno co wygasłey, więcey nad inne dotknęły.— A iak rzecz każda odradzaiąca się potrzebuie troskliwey pieczy, tak i Rolnictwo ocucone z długoletnego Le-

tar-

targu, nabiera życia, lecz pielegnowanym bydź musi, aby zakwitnąć mogło.— Powiększanie Massy Ludu Rolniczego, iest środkiem ważnym do podniesienia tego użytecznego przemysłu.— Zaszczepienie Ospy zachowawczey w całym Kraiu, a w szczęgólności w Okręgu na 3825. Dzieciach w roku bieżącym wykonane, zmnieyszyło bardzo śmiertelność, która dotąd tak była znaczną, że liczba urodzonych $\frac{1}{5}$ częścią tylko liczbę umarłych przewyższała. Ciągłe Jey co rok powtarzanie, okaże zapewne pomyślne skutki— z resztą epidemiczne choroby, które w roku upłynionym w kilku mieyscach okazały się, w zarodzie swoim środkami Policyi Medyczney umorzono, ocaliły Ludność Wieyską, która w dniu 1. Czerwca r. b. z 69,822. Chrześcian, a 434. Żydów składała się, licząc w to przypadłe przez Demarkacyą do Okręgu Włości.—

Poró-

Porównanie Ludności tey z ludnością w roku $18\frac{16}{17}$ wykazuie małą ròżnicę z powodu wyprowadzenia się ze Wsiòw Starozakonnych, którzy częścią w Stolicy, częścią w Miasteczkach Okręgowych osiedli.—

Skłonność do trunków upaiaiących w Klassie Włościańskiey, wzrostowi Rolnictwa przeszkadzaiąca, powściągnioną została znacznie usunięciem Żydów z Karczem i Browarów po Wsiach, i wydanemi przez Senat przepisami Policyinemi, zakazuiącemi borgów, ograniczaiącemi czas Szynku, i zabraniaiacemi wszelkich Karczemnych zabaw Ludu wieyskiego w dniach roboczych; a kiedy pierwsze chwile wydobycia Włościan z pod Jarzma dybiących na Jch cały dobytek Żydów, tak pomyślny uwieńczył skutek, ściśłe czuwanie Rządu i śledztwa z stro-

ny

ny tegoż przedsiębrane, końcem zapewnienia się, czyli wola Statutu nie iest gwałcona, zapewniaią iż Lud rolniczy wydobędzie się z niedostatku, w ktoren Go szkodliwy nałog przez Klassę Starozakonnych podniecany od wieków wtrącił.— Ma pole korzystania Klassa rolnicza z dobrodzieystwa Naywspanialszego Protektora Nayiaśnieyszego Cesarza Wszech Rossyi Króla Polskiego; sprowadzone za Jego Naywyższym dozwoleniem Konie rolnicze z Rossyi, mogą bydź znacznem onego zasiłkiem.— Wydał Rząd Policyine Przepisy do wytępiania szkodliwych rolnictwa Zwierząt, i ograniczył wytępienie pożytecznych, wydanemi względem polowania rozrządzeniami.— Nakazał Spis wszystkich Bagnisk w znaczney Massie powierzchnią Okręgu zaymuiących, i przedsięweźmie osuszanie Jch w latach następnych, końcem pomno-

mnożenia reprodukcyi Krajowey.— Nakoniec założenie Towarzystwa Rolniczego, i Katedry Teoryi Rolnictwa przy Uniwersytecie uważać należy za środki do podniesienia tego przemysłu należące.—

Handel.

Był równie celem usiłowań Rządu, czynił On kroki do Rządu Królewsko Polskiego o upoważnienie Komory Celney tegoż Państwa dla wygody Handlu Naszego Naywyższym rozkazem Nayiaśnieyszego Cesarza Wszech Rośsyi Kròla Polskiego ustanowioney, o upoważnienie Jey do czynienia Expedycyi Remissowych i Tranzytowych, i oczekuje pomyślnego Jch skutku.— Wyiednał u tegoż Rządu wolne wprowadzanie do Królestwa Polskiego Książek, za poddaniem Jch iedynie pod Cenzurę JW. Rezydenta Nayiaśnieyszego

Cesarza Rossyi Króla Polskiego przy Rządzie tuteyszym ustanowionego, wyiąwszy Hebrayskich, oddzielney poddanych Kontroli.— Ułożył Proiekt do urządzenia Handlu, do ustanowienia Giełdy i Rady Handlowey, i takowy Prześwietney Jzbie Reprezentantów przedstawi.— Urządzenie to zapobieży znacznym nadużyciom, iakiego się Starozakonni względnie na kredyt publiczny dopuszczaią, i postawi Rząd w stanie czuwania i obmyślenia środków do zakwitnienia tego Przemysłu przyczynić się mogących.— Wstawienie się Nayiaśnieyszego Cesarza Wszech Rossyi Króla Polskiego do Nayiaśnieyszego Cesarza Austryi Naywspanialszych Protektorów Rzeczypospolitey Naszey, wyiednało skłonienie się Dworu Cesarsko Austryackiego, iż odpowiadaiąc na przedstawioną sobie w roku 1817. od Zgromadzenia Reprezen-

tantów

tantów Kraiu Naszego prośbę zezwolił w duchu Artykułu 10. dodatkowego Traktatu.—

1. Na wolne wprowadzanie w Kray tuteyszy z Państw swoich Zboża i Legumin za opłatą Cła w Taryffie 1788 roku ustanowioną.—

2. Na wyprowadzenie z Państw swoich bydła na Konsumcyą Kraiu Naszego, za szczególnemi a to w miarę potrzeby Rządu tuteyszego do siebie zgłaszaniami się.— A nakoniec na wyprowadzanie podobnym sposobem Węgla i Drzewa, w razie gdyby nałożona na te Artykuły opłata Celna uciązliwą się wydawała.— Ułatwienie kommunikacyi Lądowey i Wodney w Kraiu Naszym, którego żyzność i obfitość w płody powierzchnię Ziemi

okry-

okrywaiące, i w wnętrznościach Jey ukryte, tudzież otaczaiące Go dwie Rzeki spławne do Handlu usposobiły, było przedmiotem usiłowań Senatu, zaniedbane od wieków nurty Wisły i Pszemszy, staiąc się coraz niespławnieyszemi, zwróciły Jego uwagę, nakazał zrobić plany sytuacyine brzegów Wisły i Pszemszy, i proiekta do obrony Brzegów w tęn sposób, aby spławność dawną odzyskać mogły, i zniosł się w tey mierze co do Wisły z Rządem Cesarsko Austryackim, a w skutku tego zniesienia się przez wspólną obuch Rządów Kommissyą, przygotowany został Proiekt do ogólney obrony, którego roztrząśnieniem właśnie teraz zaymuie się — obawiaiąc się zaś aby powodź Wiosienna niezrobiła w niektórych mieyscach wystawionych na większe niebez.

bezpieczeństwo znaczney w Gruntach Narodowych szkody, nakazał spieszne robienie Tam w Dąbiu i Lipowcu, które iuż w Dąbiu znacznie posuniętemi zostały.— Ukończona iuż kosztowna Budowa Wodna na prawym Brzegu Wisły, którą Senat z mocy włożonego na siebie Traktatem obowiązku, wystawić był zmuszonym z funduszu Mostostowego, zapewnia utrzymanie kommunikacyi, i zasłania Rząd tuteyszy od odpowiedzialności tymże Traktatem zastrzeżony.— W kommunikacyi Lądowey znaczny uczyniony został postęp funduszem Rogatkowym i Szarwarkami urządzonemi w duchu Statutu, przez Wysoką Kommissyą Organizacyiną potwierdzonego.— W upłynionym roku wymurowano w różnych kierunkach drogi

2868. Sążni, postawiono 49. Mostów nowych.— Trakt Szlążko Austryacki niegdyś Handlowi użyteczny, a dotąd zaniedbany, został sprostowanym, wyplantowanym w części wybrukowanym i w kamień do kontynuowania bruku opatrzonym.— Budowanie Traktu Warszawskiego i Wrocławskiego wstrzymane dotąd było, z powodu niepewności punktu, do którego Gościeńce te w granicach Państw Ościennych dotykać maią, a gdy niepewność ta co do traktu Warszawskiego iuż znikła, gdyż Rząd ten nowym gościeńcem Warszawskim dotknął Granicy Naszey, zamierzył Senat z następną Wiosną rozpocząć Budowę tego Traktu, i uczynił do tego stósowne przysposobienia.— Z resztą wszystkie inne Drogi postawione zostały w dobrym stanie, i

w mia-

w miarę czasu i siły Szarwarków zostały poprostowanemi i wyreparowanemi.—

Fabryki i Rzemiosła.

Gdy wzrost Rzemiosł i Rękodzieł zawisł iedynie od pomnożenia się konsumcyi, ta zaś z wyprowadzeniem się Władz Królestwa Polskiego znacznie w Stolicy Naszey zmnieyszyła się, i nieprędko ubytek iey nowym zbiegiem okoliczności odzyskanym bydź może, przeto tym śmieley dziś oświadczyć przed Swiatem możemy, że utrzymowanie tego Przemysłu w Kraiu Naszym winniśmy Łasce Nayiaśnieyszego Protektora Naszego Cesarza Rossyi Króla Polskiego, który płody Warsztatów Naszych w Królestwo Polskie bez opłaty Cła wprowadzać dozwala.— Przekonany Senat o tey prawdzie,

łé wzniesienie tego Przemysłu utrzymać może Stolicę Naszą wzamożnieyszym stanie, wzbudzić zamiłowanie pracy, i nastręczyć Klassie ubogiey środki uczciwego utrzymowania się, dokładał usilności swoiey o dopinanie tego zamiaru.— Zawiązana Fabryka Bawełniana wspieraną była ciągle od Rządu mieszkaniem, opałem, i dostarczanym podług ceny kupna Materyałem z zagranicy sprowadzanym.—

Składki w czasie Seymu Konstytucyinego, staraniością gorliwego o dobro publiczne Męża JWo Sołtykowicza zebrane, w części Fabrykę tę zasiliły.— Rownego wsparcia doznało dziesięć Familii Sukienników z zagranicy z Warsztatami przybyłych, i już Sukno w lepszych gatunkach wyrabiaiących.— Liczyła Stolica Nasza niegdyś mnogą liczbę Sukienników, z których ledwie 10. w Stolicy tuteyszey w

roku

roku 1815. zostało, dziś ich iest przeszło 22. i spodziewać się należy większey ich liczby, gdy pomoc i opiekę w Kraju Naszym znayduią — Miasto Chrzanów liczące w roku $18\frac{16}{17}$. 30. Sukienników, liczy ich dzisiay 49. a zatém o 19. więcey, co iest nieomylną wróżbą dalszego tego Przemysłu wzrostu.— Lecz aby Fabryki w pierwiastkach swoich znaydowały czynienie, aby skutecznie zawięzywać się i wzrastać mogły, nieobeydzie się bez wydatku.— Senat maiąc ograniczone fundusze, niemógł tyle dla dobra ich czynić, ile potrzeba wymagała, będzie iednak zawsze mieć ie na pieczy, i ile okoliczności Skarbu dozwolą, poydzie w pomoc temu użytecznemu Przemysłowi.— Uważaiąc ogolny Billans rąk około Warsztatów pracuiących przez porównanie roku $18\frac{16}{17}$. z rokiem $18\frac{17}{18}$. żadna rożnica prawie w

 ilości

c. Dzieci Osób ubogich w Szpitalu leczonych, przez czas pozostawania tychże Osób w Szpitalu, maią bydź utrzymowane kosztem Szpitala; w przypadku zaś gdyby Oyciec lub Matka w ciągu swey choroby w Szpitalu umarła, a żaden z Rodziców lub wstępnych dziecięcia przy życiu nie zostawał, ani też krewni dziecięcia wziąść go na wychowanie chcieli, na tedy dziecie takowe równie pozostawać będzie w Szpitalu, aż do czasu normalnie dla podrzutków przeznaczonego, i łącznie z podrzutkami wychowanie odbierać ma.

d. Dziecię w Szpitalu zrodzone za wyiściem Matki z Szpitala wziętym przez nią bydź powinno —

Ar-

Artykuł 49ty

Kontrollę przyimowania dzieci, wydawania tychże na wsie, lub wychodu zupełnego z Szpitala utrzymować będzie Rachmistrz według wzorów, które Rada Gospodarcza przepisze —

Artykuł 50ty

W furcie Szpitala, zaprowadzonym bydź powinno koło w które dzieci pokryiomo podrzucane z bezpieczeństwem dla nich kładzionemi bydź by mogły, koło też wewnątrz Szpitala tylko strzeżonym bydź powinno dla spiesznego wyięcia podrzutka — Osoba wkładaiąca dziecie do koła obowiązaną iest zadzwo-

nić

iak gdzieindziey, starali się wszelkiemi środkami wciskać do Nich, nieprzynosząc po większey części nic więcey z sobą, nad szkodliwą zręczność i nałog próżnowania; zapobiegaiąc temu Senat, w duchu Statutu postępuiąc, nakazał sporządzenie dokładnych spisòw Osób Starozakonnych z nadaniem każdemu Nazwiska, a wzbraniaiąc każdemu w Księgę tę niewpisanemu bez szczególnego upoważnienia wstępu do Kraju, zapobiegł dalszemu Jch napływowi; a gdy pożniey przekonał się, iż Starozakonni w zawieraniu ślubów z Osobami zagranicznemi, znaleźli środek udaremnienia tey ostróżności Rządu, wydał stósowne obostrzenia, które skutek przepisòw Statutu zapewniły.— Klęski które wciągu Rządu Xięstwa Warszawskiego cały Kray dotykały, postawiły Stolicę Naszą w chwili utworzenia Rzeczypospolitey w stanie po większey czę-

ści spustoszenie okazuiącym.— Wytchnięcie z pod ciężarów Woyny, ocaliło wiele Domów i Gmachów w ciągu lat upłynionych, i Stolicy przyiemnieyszą nadały postać, — wiele ich iednak zostaie w dawnym stanie, a grożąc niebezpieczeństwem, szpeci Okolice Miasta, i widokiem swoim razi.— W rzędzie tych spustoszałych Domów, są Domy Narodowe i prywatne, pierwsze gdy dla szczupłości funduszu publicznego reparowanemi bydź niemogą, przedstawi Senat Prześwietney Izbie Proiekt do ich sprzedaży, — co zaś do ostatnich, Senat wchodząc w stan Mieszkańców Stolicy, przygotował Proiekt do Prawa, obeymuiący korzyści dla tych, którzyby Domy nowe stawiali, a spustoszałe podnosili, ale zarazem i środki przynaglaiące do reparacyi tych, którzyby niechcąc ko-

rzy-

rzystać z tego Dobrodzieystwa reparacyi zaniedbywali.— Szrodek ten uważa Senat za nayzdatnieyszy do upięknienia Stolicy Naszey, a przynaymniey do ocalenia szczątków dawney Miasta tego starożytnego świetności.— Przedsiębrane ciągle Budowy Rządowe, tak do ocalenia własności publiczney, iaki do upięknienia Stolicy zmierzaiące, będą zapewne pobudką Obywatelom do upięknienia Domów swoich. W roku upłynionym

1*sze* Wysypano po Przedmieściach nowe kamienne drogi, i zepsute znacznym kosztem z funduszu Rogatkowego naprawiono.

2*gie* Część Rynku i 4*ry* Ulice zupełnie na nowo wybrukowano, a w innych Bruki równie kosztem funduszu Rogatkowego poprawiono.—

3*cie*

3cie W Obrębie Przedmieść kilka Mostów wystawiono, a do budowy ozdobnego kamiennego Mostu na starey Wiśle stawiać się maiącego, równie iak i do budowy nowego Mostu pływaiącego na Nowey Wiśle Materyał przysposobiono.—

4te Kościół S. Piotra rzadki z Architektury swoiey, a iuż znacznie uszkodzony, w znaczney części Miedzią pokryto, i w Sztukateryach i Gzymsach poprawiono.—

5te Gmach Zamkowy częścią zewnątrz, częścią wewnątrz wyreparowano, równie iak i Gmach byłego Seminarium na Zamku dotąd pusty i niemieszkalny, mieszkalnym uczyniono, i dla Fabrykantów Sukna przeznaczono.—

6te Trzy Kanały w Mieście nowo wymurowano, a czwarty główny od Ulicy Szewskiey, aż ku Młynom Królewskim posunięto.—

7me Plantacye około Miasta w znaczney części porobiono.—

8me Dwadzieścia dziewięć Gmachów publicznych częścią nowemi Dachami pokryto, częścią wewnątrz wyreparowano.—

9te Koryto Rzeki Rudawy w części Ciosem wyłożono.—

Nakoniec wiele innych drobnieyszych Fabryk i reparacyi przedsięwzięto, o których dokładniey Prześwietna Jżba z Rachunków się obiaśni.—

Scena Narodowa pomocą od Rządu uzyskaną, w znaczney iuż części upiękniona została.—

Mo-

Mowiąc o przyozdobieniu Miasta, winien iestem namienić, iak daleko życzenia Obywateli Kraiu tuteyszego w wystawieniu Pomnika Naysławnieyszemu Bochaterowi Narodowemu Tadeuszowi Kościuszce do skutku swego zbliżonemi zostały.— Składki na ten cel w Kraiu Naszym zbierane, i z zagranicy nadesłane, wynoszą dotąd Summę 11,800. Zp.— Szczupłość tego Funduszu niedozwoliła Senatowi przystąpić do rozpoczęcia tego Dzieła, które aczkolwiekby było nayprościeyszym, znacznieyszych wydatków wymaga.— Ma On niepłonną nadzieię, że Offiary te większe uzyskaią wsparcie, i postawią Go w sposobności przedsięwzięcia tego Dzieła, które świadczyć będzie o wdzięczności Narodowey.—

Jeżeli wznoszenie nowych Gmachów, i ratowanie upadaiących, dodaie Miastom

świe-

świetności, utrzymanie w Nich czystości, porządku i bezpieczeństwa, niemało do niey się przyczynia. Wydanie przepisów Policyinych w względzie czystości, opatrzenie Stolicy w potrzebną ilość Narzędzi Ogniowych, urządzenie ich w sposób prędki ratunek zapewniaiący, wyprowadzenie Rzezi do Szlachtuza Jeneralnego nowo wystawionego, który Skarbowi znaczny dochòd przynosi, są dziełem Rządu zawsze do dobra publicznego zmierzaiącym.—

Trzy Miasta Okręgowe 3784. Dusz liczące, a w szczególności zamieszkane przez 2151. Chrześcian i 1633. Starozakonnych wyrabianiem i wyszynkiem Trunków trudniących się, nieco żywszey nabrały postaci, wyrugowani z Karczem Wieyskich Starozakonni, osiedli po większey części w tych Miasteczkach.— Staraiąc się Senat o ich upięknienie, a

szcze-

szczególniey Trzebini i Chrzanowa maiących własne dochody, urządził ich Etaty, pewną Summę na przyozdobienie Miasta przekazuiąc.— Dziedzic Dóbr Trzebini przyiął obowiązek wystawienia własnym kosztem Domu Gminnego i Drogi kamienney przez Miasto, i odstąpił dochodu Targowego na rzecz tegoż, z którego upięknienia przedsiebranemi bydź mogą.—

Nakoniec przygotowane Dobrodzieystwa dla buduiących się, o których wyżey powiedziałem, spodziewać się każą, iż i Miasta Okręgowe poydą za przykładem Stolicy.—

Instytuta Dobroczynne.

Pomiędzy środkami przykładaiącemi się do bezpieczeństwa i porządku zachowania życia i zdrowia, i odwodzącemi

od

od występków, pierwsze trzymaią miey-sce Jnstytuta Dobroczynne. Rzadko znaleść Miasta, aby Jch tyle liczyło, co Stolica Nasza.—

Rapporta złożone od Towarzystwa Dobroczynności i Przełożonych nad Jnstytutami, obiaśniaią że wciągu upłynionego roku.

1*sze* Utrzymowano w Domu schronienia Ubogich 318. Osób ubogich oboiey Płci, i dawano Elementarną Jnstrukcyą 42. Dzieciom w tymże Domu.—

2*re* W Szpitalu S. Łazarza w dniu 1. Czerwca roku zeszłego było Chorych 74. weszło wciągu roku 792. wyszło 615. umarło 170. a pozostało w dniu 1. Czerwca r. b. 81.— Co do Podrzutków w dniu 1. Czerwca było

Jch

Ich na Wsiach 341.— w Szpitalu 113. w ciągu roku weszło 214. wymarło 187. wydano do Rzemiosł i na Służbę 26. pozostało w dniu 1. Czerwca r. b. 391. na Wsiach, a 94. w Szpitalu.—

3cie W Szpitalu Braci Miłosierdzia w dniu 1. Czewca r. z. było Chorych 9. weszło w ciągu roku 67. wyszło 53. umarło 14. zostało 9.—

4te W Szpitalu Wenerycznych było od dnia 1. Czerwca r. z. Osób 43. weszło wciągu roku 184. wyszło 153. umarło 19. pozostało 55.—

5te W Szpitalu Obłąkanych było w dniu 1. Czerwca r. z. Osób 19. przybyło 21. wyszło 18. umarło 5. pozostało w dniu 1. Czerwca r. b. 17.—

6te W Szpitalu Starozakonnych od daty zaprowadzenia Kontrolli, było w dniu 1. Stycznia r. z. 12. weszło wciągu roku 23. pozostało w dniu ostatnim Maja 11.— Co razem wziąwszy okaże się, iź utrzymywano wciągu roku zeszłego w Instytutach Ubogich 318.— Chorych 1244.— Podrzutków 668.— Do czego wypada dodać rozdane wciągu tego roku znaczne przez Bractwo Miłosierdzia Offiary, i wypożyczone Klassie ubogiey bez procentów pieniądze.—

Jakąż zaletę Krajowi Naszemu przynosi, iż tyle Offiar losu i pasuiącey się z śmiercią nędzy wyratować, i na łono społeczności powrócić może.—

Fundusze tych Instytutów w części z fundacyi Dobroczynnych, częścią z

cząst-

cząstkowych Offiar, a nakoniec z znacznego zasiłku z Skarbu publicznego odbieranego corocznie prawie powiększaią się.—

Przekazane Testamentami wciągu teraźnieyszego Rządu na rzecz różnych Dobroczynnych Instytutów Legata, wynoszą Summę 43,037. Złp:— Sprzedane z mocy Prawa Seymowego Realności Szpitalów Mieyskich dla pomnożenia Jch funduszów, przyniosły Summę 56,173. Złp. 6. gr. które w części pozostały przy Realnościach tytułem Wyderkaffu, w części wniesione lokowanemi są na procenta, i dochód Szpitalów właściwych pomnażaią.— Zaległe procenta od Summ Szpitalów dopiero rzeczonych własność stanowiących, wykazały Summę przeszło 30000. Złp. Zaległości te w znaczney części wpłynęły do Kassy, a w reszcie częściowo wedle czynionych na raty roz-

kładów wpływać będą. Windykacye funduszów Szpitala S. Łazarza znaczne Summy wynoszących pomyślnie poszły dla Szpitala, a gdy zupełnie ukończonemi zostaną, czynią nadzieię, iż Jnstytut ten niebędzie więcey Skarbu publicznego ciążył.— Wziąwszy Senat w szczególną swą Opiekę ten ważny Jnstytut urządził Go, i pod dozor ustanowioney przez siebie Rady Gospodarczey oddał.—

P o c z t a.

Ważna gałęź Administracyi ku wygodzie publiczney, i ożywieniu związkow społecznych utrzymowana, a Krajowi Naszemu szczegolniey Artykułem 12. Traktatu zabezpieczona, uległa w składzie i działaniach swych znaczney zmianie wciągu upłynionego roku.— Zaprowadzony obok Pocztamtu Królestwa Pru-

skie-

skiego, Pocztamt Cesarsko Austryacki w Stolicy Naszey, zmnieyszył dochody z Poczty i Jey działalność z strony Cesarsko Austryackiey ścieśnił.— Czynił Senat o cofnienie tych Pocztamtów iako ubliżaiących Przywilejowi Traktatem zapewnionemu, liczne do Proteguiących Mocarstw przedstawienia, lecz okoliczność ta w drodze dyplomatyczney ieszcze agituiąca się, rozwiązaną dotąd stanowczo niezostała.— Dochody z Poczty chociaż dużo zmnieyszone zaprowadzeniem Pocztamtu Królewsko Pruskiego, uczyniły w roku zeszłym Złp: 16217. gr. 8¼, czystego wpływu, który iednak w roku bieżącym znacznie zmnieyszył się, zaprowadzeniem Pocztamtu Cesarsko Austryackiego, wyprowadzeniem się z Stolicy Naszey Władz Królestwa Polskiego, i zniżonym Portoriam, przez zastósowanie go do Tax Pocztowych Królestwa Polskiego— Niemożna w tym mieyscu przemilczeć

wdzięczności Dostoynemu Rządowi Królewsko Polskiemu, za zniesienie opłaty Portorium granicznego od Listów i Pakietów w Kray tuteysey idących, — dobrodzieystwo to ułatwia znacznie stosunki prywatne i Handlowe pomiędzy temi dwoma Kraiami.— Ograniczenie działalności Poczt zaprowadzeniem pogranicznych Pocztamtów iako też skoncentrowanie Poczt w Królestwo Polskie idących, w iedney Stacyi pograniczney, wskazało potrzebę zmnieyszenia Etatu kosztów Administracyi tey Służby, iakoż zatwierdzony przez Senat nowy Etat zmnieyszony został od Summy 14961. Złp: do Summy 9322. Złp. rocznie.—

Milicya.

Strzegąca z mocy Artykułu 22. Konstytucyi bezpieczeństwa wewnętrznego i Poli-

Policyi, kompletowaną iest na mocy Ustawy Seymowey, nie iuż z Popisowych, iak chciał mieć Statut pierwotny, lecz przez wolny zaciąg, i czteroletnią Kapitulacyą; uchylenie Popisu powróciło spokoyność na łono Oyców Familii i warsztatów, tudzież otworzyło pole zaciągania się Ludziom, którzy innym rodzaiem Przemysłu, niemogli stać się Krajowi użytecznieyszemi.— Tym sposobem formowana Milicya, podzieloną będąc na ruchoma i nieruchomą, pełni w Stolicy obowiązki Straży, i przestrzega czystości, porządku i bezpieczeństwa.—

Dobra Narodowe.

Stanowiąc przeszło piątą część ogólnego Skarbu dochodu, iak ważnym z tego względu stały się przedmiotem, tak szczególną ściągnęły na siebie troskliwość

Trzech

Trzech Nayiaśnieyszych Dworów.— Kommissya bezpośrednio do regulacyi onych wyznaczona, dozwala Nam iuż kosztować korzyści prac swoich dopełnionem urządzeniem znaczney części Dóbr Narodowych.— Dziewięć Włości z Przyległościami, które wciągu Urzędowania swego, podzieliwszy na Folwarki i usamowolniwszy Włościan w wieczną Dzierżawę wypuściła, przynosiły dawniey Skarbowi dochodu, stósownie do Kontraktów Dzierżawnych 66981. Złp: teraz Dobra te rachuiąc w dochód procent od Wkupnego Summę Złp: 239892. gr: 12. wynoszącego, a w Summie Złp: 82878. iuż elokowanego, przynosić maią Skarbowi stósownie do wyrachowania przez Kommissyą Włościańską zrobionego, wliczaiąc wto i Podatki, które te Dobra do Skarbu wnosiły, czystey Jnstraty Złt: pol: 94058. gr. 12½.— Z nadwyżki iednak tey

zastę-

zastępowane są koszta regulacyi Dóbr Narodowych Summę Złp: 14000. wynoszące, stósownie do Etatu przez Wysoką Kommissyą Organizacyiną postanowionego.— Reszta Dóbr Narodowych, do których regulacyi iuż są poczynione przez Kommissyą Włościańską przygotowania, zostaie tymczasówie w doczesney Dzierżawie za kontraktami korzystnie dla Skarbu zawartemi, na mocy których Dzierżawcy nietylko procent pewny do dawnego Czynszu dzierżawnego dopłacać Skarbowi obowiążali się, ale nadto odcięty maiąc Deputat Lasowy, przyięli na siebie ciężar poczynienia niektórych Gruntowych reparacyi, i obronę Brzegów w pewnych punktach, za dodaniem z strony Skarbu potrzebnego Materyału.—

Dobra te w roku upłynionym uczyniły Skarbowi publicznemu mniey o Złp: 1295. niż dawniey, a to z powodu zmniey-

szone-

szonego przez Kommissyą Włościańską Czyńszu z Młyna Rakowickiego, i zatamowanego wpływu Osepu z Białego Promniku, deficit iednak to czasowe wpływem od Summ Laudemiowych w roku tym lokowanych i wpływem Osepów zasłonionym zostanie — Niemożna iednak wystawuiąc korzyści z pomnażaiących się dochodów, pominąć nakładów które Skarb w celu utrzymania Jch ponosić musi, równie iak każdy prywatny Gruntów Właściciel— Budowa Szluzy Rządowey w Mydlnikach, końcem zapewnienia dochodów Młynom Narodowym w Krakowie, z funduszu na to wskazanego rozpoczętą zostanie za nadeyściem Wiosny z przysposobionego iuż do tego celu Materyału.— Potrzeba wymaga ieszcze reparowania tychże Młynów, reparowania kilku Karczem w Dobrach Narodowych, nim Propinacye w tychże Dobrach w wieczną Dzierżawę wypuszczo-

nemi

nemi zostaną.— Stawiania Aresztów i Mieszkań dla Woytów, dostarczania Materyałów do Budowy Szkołek, wszystko to oczekuie funduszu, i ciążyć ma Skarb publiczny.—

Lasy w Dobrach Narodowych zostaiące pod bezpośrednią Rządu Administracyą, dozorowane przez Officyalistów Leśnych, i chodowane stósownie do zasad Ekonomiki Leśney, przynoszą Skarbowi publicznemu znaczne korzyści.— Uporządkowanie ich, pielegnowanie, i zasłonienie od szkód, postawiły Je dziś na tym stopniu, że nietylko wystarczaią na utrzymowanie Budowlów Gruntowych, Budownictwa podziemne w Kopalniach, Fabryki Rządowe, Opał Biòr i Jnstytutów, ale pròcz tego z sprzedarzy Materyałów Stronom prywatnym, przynoszą Skarbowi publicznemu Jntratę.—

Przed-

Przedsiębrana przez Senat Arrondacya Lasów, która iako związek maiąca z regulacyą Dòbr Narodowych wcześniey wykonaną bydź niemogła, osuszanie Bagnisk i zasiewanie, wròżą powiększenie Intraty z Lasów, lecz równie nieobeydą się bez wydatkòw.—

Kopalnie ostatnią składaią rubrykę dochodòw w Dobrach Narodowych.— Kopalnia Węgla w Jaworznie, nietylko wystarczyła na opatrzenie w węgiel Huty Cynkowey, ale zarazem opatrzyła Biòra i Instytuta Rządowe w Opał.— Aże Huta Cynkowa iak się niżey powie, któ ra 32000. korcy Węgla corocznie potrzebowała ustać musi, przeto przedsięwziął Senat w roku następnym zmnieyszyć exploatacyą i zastòsować Ją do potrzeb Rządu i sposobności sprzedarzy.— Huta Cynkowa dla nieprzewidzianego wypad-

ku,

ku, który nietylko Krajów Naszych, ale i Ościennych dotknął, przez zastanowiony pokup tego półmetallu, nieodpowiedziała oczekiwaniu.— Przekonany Senat z obrachunku kosztów reprodukcyi tego półmetallu, iż na nim bardzo mały przychodziłby Skarbowi zarobek, wrazie gdyby nawet sprzedarz onego nastręczała się po Cenie iak dzisiay iest nabywanym, postanowił dalszy bieg Cynkowni wstrzymać, iak skoro tylko zapasy gotowego Galmanu zostaną wytopionemi.—

Do Produktów z Dòbr Narodowych należy ieszcze Torf i Wapno,— wydobyta pierwszego znaczna ilość znayduie pokup, drugie na Fabryki Rządowe zostało spotrzebowanym.— Urządzenie spławu wszystkich tych Produktòw na Statkach Rządowych zmnieyszyło koszta na ten cel łożone.—

Od-

Odkryto w roku bieżącym w Jaworznie Wody Mineralne, które pierwsze doświadczenia biegłych, bardzo pożytecznemi zdrowiu, a nawet bardzo rzadkiemi w swoim rodzaiu bydź uznały, czynią nadzieię nowych dla dobra Ludzkości, i dla Skarbu korzyści.—

W Kopalniach prywatnych, stòsownie do podania tychże Kopalń wydobyto w roku $18\frac{17}{18}$ w porównaniu z rokiem $18\frac{16}{17}$ mniey Węgla, i zrobiono mniey Hałonu, lecz wytopiono więcey Cynku, ktòrego reprodukcya w roku bieżącym zapewne dla braku pokupu znacznie zmnieyszy się.—

Bieg Sprawiedliwości.

Stanowiący rękoymią spokoyności i bezpieczeństwa Osòb i Maiątkòw Obywatel-

telskich, należny zachował pośpiech, należy oddać sprawiedliwość Magistraturom Sądowniczym, iż gorliwie dopełniły swych obowiązków.— Tabelle załatwionych Spraw od dnia 1. Października 1817. do 30. Września r. b. zebrane okazuią.—

Co do Spraw Cywilnych.

Iż osądzono w Sądach Pokoiu i ugodzono Spaw 715. — do Trybunału odesłano i spadło 533. — zostało w biegu 10. — w Trybunale 1*szey* Instancyi odsądzono Spraw 726. — zostało w biegu 4— w Sądzie Appellacyinym odsądzono Spraw 159. — zostało w biegu 6. — w Sądzie ostatniey Instancyi odsądzono 21. — razem odsądzono i załatwiono Spraw 1621— aże w roku $18\frac{16}{17}$ odsądzono ich 2027.— okazuie się iż ich było mniey w roku upłynionym o 406. — co powròconemu

poko-

pokoiowi, lecz i zarazem zmnieyszaiącym się czynnościom przypisać należy.—

Co do Sprawiedliwości karney.

Odsądzono w wszystkich Jnstancyach Spraw Policyinych 619.— Poprawczych 168.— Kryminalnych 23. — zostało w biegu Spraw 325. — względem których spiesznego załatwienia, wydane zostały stósowne polecenia.—

Porownywaiąc Tabelle z lat dwóch ostatnich Spraw Kryminalnych, Poprawczych i Policyinych, dwa ważne uderzaią spostrzeżenia, świadczące o wzrastaiącey moralności, i wzmagaiącym się wstręcie do występków i zbrodni, — W nich można znaleść dzieie namiętności Ludzkich i skutek łożonych przez Rządy usiłowań o oświecenie Ludu, i ugruntowa-

nie

nie w niem cnoty, one są naypierwszą wskazowką Prawodawcy i Rządowi, co przedsiębrać powinien, aby wzmagaiącemu się złemu skutecznie zapobiegł, — i tak:

1sze Tabelle Spraw Poprawczych okazuią, iż mniey było występków w roku bieżącym o $\frac{1}{3}$ część iak w roku zeszłym.—

2re. Jż o połowę mniey było zbrodni.—

A co szczególniey, iż 38. mniey było kradzierzy i zaborów.— Przytoczyć i to należy na obronę harakteru Mieszkańców, iż pomiędzy ukaranemi, znaczna liczba znayduie się przychodniów, którzy liczbę występków przez Krajowych Mieszkańców popełnionych pomnażaią.—

Miey-

Mieyscowa czynność Woytów gęsto w Kraju rozsadzonych, znaiomość skłonności Mieszkańców, spieszne wyśledzenie zamiarów złego czynu, imanie i karanie, polepszony stan Włościan, wprowadzanie Szkół Początkowych Parafialnych, a nakoniec odbierany przez każdego Więznia przy wychodzie, pewny przez niego zapracowany zasiłek pieniężny, przyczynią się zapewne do żmnieyszenia się występków, i wzrostu moralności.—

Rapport z dopełnioney rewizyi Aresztów po Gminach, przekonał Senat o potrzebie zaięcia się urządzeniem onych w sposób celowi odpowiadaiący, iakoż sporządzone do tego zostały Plany, które w roku przyszłym w wykonanie zostaną wprowadzonemi.— Kara Aresztu zgadzaiąca się z liberalnością Konstytucyi Na-

szey,

szey, więcey zatrważa Lud Wieyski, niżeli cielesna, która tylko w nadzwyczaynych razach użyta bydź powinna.—

Łożone przez Skarb koszta na utrzymywanie Więzień Kryminalnych i Poprawczych, zwracaią się w znaczney części Skarbowi, użyciem Więzniow do robot tak publicznych iak prywatnych.— Zarobek ten wynosił w roku zeszłym 9319. Złp: z których 7766. przypadło Skarbowi, a 1553. pozostało na rzecz Więzniow.— Uczyniony w roku zeszłym Legat na rzecz Więzień Kryminalnych, wynosi Złp: 11037. windykacya onego od Sukcessorów rozpoczęta została.—

Zelżenie i darowanie kary skazanemu mocą surowey i nieubłaganey sprawiedliwości, iest naywyższym przymiotem Władzy Rządzącey, którą Konstytu-

cya pomiędzy Prezesa Senatu, i Senat cały podzieliła.— Z ostrożnością używał Jey Senat, bacząc aby nadzieia osiągnienia tego dobrodzieystwa niepobudziła do występków, i tak z pomiędzy 39. którzy się do drogi Łaski odwołali, udzielił ułaskawienie 12 którzy na nie szczególniey zasługiwali.— Pamiętny na zawsze w dzieiach Rzeczypospolitey Naszey, dzień oddania Konstytucyi, niemógł bydź bardziey uczczonym, iak użyciem tey Naywyższey Władzy, na osłodzenie losu nieszczęśliwych, ktorych płochość i niedoświadczenie z drogi cnoty na chwilę sprowadziło, a wycierpienie w części zasłużoney kary, stało się dostatecznym do ich poprawy.— Udzielił Senat w dniu tym ułaskawienie siedmiu winowaycom tego rodzaiu, i na wolność z zasiłkiem pieniężnym wypuścić nakazał.—

Kon-

Konstytucya Nasza czuwaiąca nad dobrem wszystkich w ogólności Mieszkańców, szczególną swą troskliwość zwróciła ku Małoletnim, a nieprzestaiąc na dozorze Sądów Pokoiu, Urzędu publicznego i Trybunałów, powołała Członka Senatu do zwierzchnego nad ich dobrem czuwania. Że dopełnioną była Konstytucya i Prawo w roku upłynionym, świadczą Rapporta Sądów Pokoiu, wykazuiące iż od dnia 1. Października 1817. do ostatniego Września r. b. ustanowiono Opiek 111. Rad Familiinych 146.— Zaś końcem zapewnienia się, iżby Małoletni w Klassie Włościańskiey bez prawney Opieki pozostawionemi niebyli, i aby iakikolwiek spadaiący na Nich maiątek w całości był dochowanym, wydane zostały stósowne do Urzędników Stanu Ciwilnego, Woytów i Sądów Pokoiu polecenia, które ściśle wykonanie woli Konstytucyi i Prawa zapewniaia—

Wprowadzenie w porządek Akt Stanu Cywilnego, dobroczynny wpływ na cały prawie bieg życia Mieszkańcow maiących, było przedmiotem starania Rządu i Władz Sądowych, do których czuwanie nad Jch utrzymowaniem z Prawa należy.— Zastał takowe Rząd Nasz w nieładzie, wykrył liczne uchybienia, co do form Ksiąg i Aktów, i co do niewłaściwości Urzędowania, pociągnął winnych do kary, i dopilnował sprostowania uchybień.—

Gdy iednak zaprowadzenie tak ważney Jnstrukcyi Prawa, użytek swoy iuż w społeczeństwie dowodzącey, dopiero od wielu lat, bo z zaprowadzeniem Kodexu Francuzkiego rozpoczęło się, a dostrzeżono iż Klassa Mieszkańców Wyznania Starozakonnego, nadużywaiąc dobrodzieystwa Prawa, dopuszczaiącego udowodnie-

nie

nie wieku przez Akta Znania, używała fałszywych Swiadectw dla zawierania Małżeństw przed wiekiem prawem przepisanym; zapobiegaiąc tak gorszącemu występkowi, i nadużyciu dobrodzieystw Prawa, nakazane zostało Sądom Pokoiu, aby wymagały osobistego stawienia się Nowożeńców, końcem przekonywania się z stanu fizycznego o Jch wieku, a w razie wątpliwości; pociągania nawet Swiadków do Przysięgi.— Nadto wykryte zostały Metryki Urodzin, Małżeństw i zeyścia Osob Starozakonnych od Roku 1798. aż do roku 1809. z poleceń Rządu Cesarko Austryackiego w Kachale Kazmierskim utrzymowanych, i te Urzędnikowi Stanu Cywilnego do Urzędowego użycia wręczono.— A nakoniec rozporządzono, iżby za każdym razem dowodzonego wieku przez Starozakonnych za pomocą Aktów Znania, końcem zawierania Małżeństw,

śledz-

śledztwo wieku przez dni 30. Urzędnikom Stanu Cywilnego nakazywanym było Dziennikami Rządowemi.— Kroki te odpowiedziały zupełnie oczekiwaniu, wykrytemi zostały fałsze, winni oszustwa ulegli karze, a Małżeństwa na zasadzie takiego fałszu zawarte zostały rozwiązanemi.—

Kontrolla pobieranego od Spadków Stępla Kollateralnego, opiera się po większey części na Aktach Stanu Cywilnego, dla zapewnienia przeto Skarbowi Publicznemu wpływu tego rodzaiu, polecono zostało Urzędnikom Stanu Cywilnego, zdawanie Rapportów kwartalnych z obiaśnieniem czyli i iaki po zmarłych został Maiątek, i iakich pozostawili Krewnych, środek ten ułatwia poszukiwanie Skarbowi należytości, i zapobiega iey uszczerbku.— Ustanowienie Sądów Krajowych będące

natu-

naturalnym skutkiem utworzenia Naszey Rzeczypospolitey, pociągnęło za sobą konieczną potrzebę rozdziału Akt Hypotecznych, Sądowych i Notaryalnych, ktòre łącznie z Aktami Kròlewskiemi, pod dozorem Władz tegoż Państwa zostawały; iakoż za zniesieniem się Rządu tuteyszego z Rządem Królestwa Polskiego, przedmiot ten w naydogodnieyszy dla Nas sposòb załatwionym został, gdyż wypisy dla Kraju Naszego z Ksiąg oryginalnych Hypotecznych sporządzono— Akta i Depozyta Sadowe oddzielono, Akta Notaryalne również segregowane pod dozor Konserwatora Hypotek oddano, a nakoniec wypisy z Sentencyonarza Trybunału Handlowego dla Królestwa Polskiego kończonemi są, i w kròtce Rządowi temu zostaną odesłanemi.—

Taż

Taż sama zmiana polityczna, wyprowadzeniem się z Stolicy tuteyszey Notaryuszów Króiestwa Polskiego, utrudniła wzaiemne stósonki pomiędzy obu tych Krajów Obywatelami, czuwaiąc Senat nad ich ułatwieniem z ducha Traktatu wypływaiącym, przedstawił żądanie Dostoynemu Rządowi Królestwa Polskiego, o upoważnienie dwoch Notaryuszów do zamieszkania w Stolicy Naszey z Władzą przyimowania Aktów czynności dobrowolney i nadawanie tymże Aktom mocy exekucyi w tymże Państwie.—

Nakoniec Moratorium owoc upadku Wierzycieli, ciężarami niezapomnioney ieszcze Woyny przygniecionych, w Kraju Sąsiedzkim który niedawno z Nami iedne składał polityczne ciało, pod pewnemi ograniczeniami zniesione, pobudziło Senat do przygotowania Proiektu

do

do Prawa znoszącego podobnież tę niesprzyiaiącą wolnemu krążeniu Kapitałów i kredytowi publicznemu Ustawę; liczne obowiązki pomiędzy Mieszkańcami Naszego Kraju, a Mieszkańcami Królestwa Polskiego w ciągu zeszłych Rządòw zaciągnione, doradzaią zastósowanie się wzniesieniu Moratorium do ducha Ustawy tegoż Państwa roztropnie Jnteres publiczny z prywatnym godzącey.—

Oczekuie ieszcze Narod owoców pracy Komitetu przez siebie wybranego, do rozwinięcia zasad Prawa, na nadzwyczaynym Zgromadzeniu uchwalonych, i cieszy się niepłonną nadzieią, iż chwila w którey dzieło to pod Jego Sankcyą poddanym będzie nie iest odległą.—

Oto iest wierny obraz, Jnteressów Krajowych, który Ci Prześwietna Jzbo

 skła-

składam, dopełniaiąc przepisów Artykułu 106. Statutu urządzaiącego Zgromadzenia Polityczne.— Rachunki z Administracyi Skarbu, które Rządzący Senat stosownie do obmowy Artykułu 10. Konstytucyi w krótce Ci zapewne przedstawi, obiaśnią wpływy i wydatki upłynionego Roku.— Osądzisz z niego Prześwietna Jzbo, iak daleko dobro publiczne zaymowało Rządu starania, niespuszczaiąc z uwagi tey prawdy, że iak wszystkie działania ludzkie nacechowane są piętnem niedoskonałości, tak też początkowe działania Rządu, mogą się okazać zawodnemi, i doświadczenie tylko samo prostować ie potrafi.— Zechciey Prześwietna Jzbo przeiąć się przekonaniem, iż Senat niema innych zamiarów, nad pomnożenie szczęścia Ludu, a dopięcię tego celu, poczyta za naywyższą dla siebie nagrodę.—

(podp:) *Kucieński Senator.*

Nro 673.

My Prezes i Senatorowie

Wolnego, Niepodległego, i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Wprowadzaiąc w wykonanie Prawo, zapadłe na Zgromadzeniu Reprezentantów, w dnin 15. Grudnia r. z. a przez Senat w dniu 21. t. m. iako obowiązuiące, od dnia 1. Lutego r. b. ogłoszone, tudzież rozwiiaiąc Go na mocy Artykułu 5. tegoż prawa; w przedmiocie korzyści zapewnionych buduiącym nowe Domy z twardego Materyału, lub podobne spustoszałe i nie mieszkalne z gruntu reparuiącym, tu-

dzież

dzież w przedmiocie szrodków, znaglaiących Właścicieli do przedsięwzięcia reparacyi onych, stanowiemy, co następuie:

ARTYKUŁ 1.

Przez Domy spustoszałe, i niemięszkalne, z gruntu reparacyi potrzebuiące, rozumieią się Domy, w których przez osiadanie fundamentów, Mury Magistralne, sklepienia, lub większa część wewnętrznych Murów, tak niebespiecznie rysuie się i od pionu odchodzi, iż na nowo przestawianemi, lub do pewney wysokości, nowemi fundamentowemi Murami podciąganemi bydź muszą.—

ARTYKUŁ 2.

Przez Domy zaś podpustoszałe, i reparacyi główney potrzebuiące nie mieszkal-

ne

ne, rozumieią się Domy, w których dla starości lub złego utrzymywania, od szczytu, aż do samego dołu, przez wszystkie piętra, wiązania, belki, sklepienia zgniły lub spruchniały, i nowey restauracyi potrzebuią; do rzędu tego należą równie Domy, które dla nieukończenia Jch są nie mieszkalnemi.—

ARTYKUŁ 3.

Stawiaiący Domy nowe, a chcący korzystać z dobrodzieystw (nowo buduiącym się zapewnionych, winni będą oprócz zastosowania się do przepisów Budowniczo - Policyinych, tudzież do ogólnych planów upięknienia Miasta, budować Domy swoie na Piętra, wyiąwszy Przedmieścia Stolicy, i Ulice poboczne Miast Okręgowych, a w szczególności złożyć przed wszystkim plan, według którego

budo-

budować zamyślaią, po zatwierdzeniu którego przez Senat, i sprawdzeniu na gruncie przez biegłych wykonania tegoż planu, przypuszczonemi będą przez Senat do rzeczonych dobrodzieystw.—

ARTYKUŁ 4.

Co zaś do reparuiących Domy spustoszałe, podpustoszałe i niemieszkalne w Art: 1*szym* i 2*gim* ninieyszego rozwinięcia opisane, ci wrazie podobnym, żądać powinni zesłania na grunt Kommissyi, i złożyć w ręce teyże plan, podług którego życzą sobie reparacyą przedsięwziąść, Kommissya składać się maiąca z 3*ch* biegłych przysięgłych, i Woyta właściwey Gminy, opisze Stan Domu, i Protokół rewizyi, wraz z planem i opinią Senatowi przedstawi.— A gdy Senat uzna, iż reparacya przedsiewziąść się maiąca, należy do rzędu

tych,

tych, ktòre nadaią prawo do korzyści wspomnionych, i plan zatwierdzi, zyskuiący podobne przyznanie, po wykonaniu reparacyi według planu, żądać będzie sprawdzenia teyże, które przez biegłych uskutecznionym zostanie.—

ARTYKUŁ 5.

Tak stawiaiący Domy nowe, iak spustoszałe, i niemięszkalne reparuiący, ieżeli oprócz innych korzyści, które Im prawo zabezpiecza, zechcą równie na zasadzie tegoż prawa, pewne Summy na budowanie lub reparacyą z funduszu laudemiow podnosić, złożyć powinni także Wykaz kosztów, prowadzić się mianey przez nich Fabryki, aby wmiare wielkości tychże, stósowne zasiłki uzyskiwali, a ieżeli na reparować się dopiero przez nich maiących Domach hipotękę wypo-

życzo-

życzoney Summy zapisać zechcą, maią złożyć Sądowe Onych oszacowanie, wraz z wyciągiem tabularnym, wszystkich na tychże Domach znayduiących się ciężarów.—

ARTYKUŁ 6.

Dla zapewnienia się, aby podnoszone sposobem pożyczki Summy z laudemiow, nie na inny cel, iak na budowę obracanemi były, wypożyczaiący, po zapisaniu Hipoteki, i pokwitowaniu z całey Summy, uzyskaią od Senatu Contra-Rewersa, na mocy których w miarę posuwaney fabryki, wydawane Im będą, do Kassy Głòwney Assygnacye na wypłatę cząstkową dopóty, dopóki Summa Contra-Rewersem obięta nie będzie wyczerpaną.—

ARTY-

ARTYKUŁ 7.

Końcem znaglenia Właścicieli Domów spustoszałych, podpustoszałych i nie mięszkalnych, do przedsiewzięcia niezwłoczney reparacyi tychże, a to w duchu tyle razy wspomnionego prawa, wyznaczone będą Kommissye, złożone z 3*ch* biegłych Przysięgłych, i Woyta Gminy Właściwey, które zatrudnią się spisaniem rzeczonych Domów, tak w Stolicy, iak i w Miastach Okręgowych; na przyszłość zaś Władze Policyine i Wóyci Gmin, obowiązanemi będą donosić z Urzędu, o podobnie spustoszałych i nie mieszkalnych Domach, celem użycia kroków znaglaiących do reparacyi.—

ARTYKUŁ 8.

Senat po wysłuchaniu zdania biegłych, naznaczać będzie czas, w ktòrym reparacye wykonanemi bydź powinny, czas ten nie będzie mògł bydź krotszym nad rok ieden, a dłuższym nad lat trzy; ieżeli w ciągu naznaczonego czasu, reparuiący domu nie wykończy, lub ieżeli w ciągu roku pierwszego, gdy reparacya na lat kilka iest rozłożoną, fabryki nierozpocznie, Dom takowy, pod sprzedarz publiczną Sądową poddanym zostanie.—

ARTYKUŁ 9.

Koszta wynadgrodzenia biegłych przysięgłych, ktòrzy w wypadkach Art: 4. i 7. ninieyszego rozwinięcia wytkniętych użytemi zostaną, ponosić będą strony interessowane, ilość onych oznaczy Se-

nat, w miarę podeymowaney przez Nich pracy.— W innych wypadkach, rozwinięciem ninieyszym wytchniętych, gdzie zdanie biegłych będzie potrzebnym, Budowniczowie Rządowi obowiązku biegłych dopełniać będą.—

ARTYKUŁ 10.

Trybunał I. Jnstancyi, zawiadamiać będzie Senat, o nabywcach Domòw, sposobem w poprzednim Artykule wskazanym sprzedanych, a to końcem dopilnowania, aby obowiązkowi reparacyi przez Akt Licytacyi przyiętemu, zadosyć uczynili.—

ARTYKUŁ 11.

Aby z funduszu Laudemiow buduiący się lub reparuiący zawsze zasiłki pobierać mogli, Senat po wyiściu lat do-

brodzieystwa za rocznym wypowiedzeniem, odbierać będzie od wypożyczaiących podniesione przez Nich z funduszu laudemiow Kapitały, a to w ratach, ktòre według okoliczności oznaczy.—

ARTYKUŁ 12.

Oprócz korzyści przez prawo Seymowe buduiącym się lub reparuiącym zapewnionych, Senat w miarę wyłożonych przez właścicieli kosztòw na budowę, lub reparacyą Domòw w Stolicy, udzielać onym będzie konsensa na prowadzenie Szynkòw trunkòw, z uwolnieniem od opłaty na fundusz Policyiny, a to na pewny przeciąg czasu, ktòry lat 10. przechodzić nie ma.—

Wy-

Wykonanie ninieyszego Urządzenia, w czem do kogo należy, polecamy. —

Działo się na Posiedzeniu Senatn w Krakowie dnia 8. Marca 1819. —

Wodzicki.

Mieroszewski Sekr: Jeneral: Senatu.

(L. S.)

My Prezes i Senatorowie

Wolnego, Niepodległego, i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Oznaymuiemy Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, iż Upoważnieni Uchwałą Seymową na Posiedzeniu Zgromadzenia Reprezentantów, w Krakowie dnia dwudziestego drugiego Grudnia Tysiącznego Ośmsetnego Ośmnastego roku zapadłą w następuiący Osnowie: —

Zgromadzenie Reprezentantów Wolnego, Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.—

Zważywszy, iż proponowane z strony Dostoynego Rządu Królestwa Polskiego, zawarcie Dyplomatycznego Układu, celem przyimowania Aktów, przez Notaryuszów Obydwoch Krajów, któreby miały ważność w Królestwie Polskim, i nawzaiem w Rzeczypospolitey Krakowskiey, pociągnie za sobą zmianę Artykułów: 545. i 546. Kodexu Postępowania i Artykułów: 2123. i 2128. Kodexu Cywilnego, iako Praw w Kraju tuteyszym obowiązuiących, stanowi, co następuie:

ARTY-

ARTYKUŁ 1.

Akta przed Notaryuszami Królestwa Polskiego zawierane tak w Mieście Krakowie, iak i Jegó Okręgu mięć będą moc exekucyiną.—

ARTYKUŁ 2.

Ustawa ninieysza stanie się obowiązuiącą od dnia Ratyfikacyi Układu z strony Rządu Królestwą Polskiego, zaręczaiącego zupełną wzaiemność co do Akt, przed Notaryuszami Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu zawieranych; do czego Senat Rządzący potrzebne poczyni kroki.—

Postanowienie ninieysze iednomyślnością przyięte, od Prezesa Zgromadzenia

Pra-

Prawodawczego, wraz z Assessorami i Sekretarzem podpisane, Senatowi Rządzącemu do ogłoszenia przesłać polecą.—

Działo się i uchwalono na Posiedzeniu Seymu, w Krakowie dnia dwudziestego drugiego Grudnia roku Tysiącznego Ośmsetnego Ośmnastego (podpisano) *A. Morbitzer P. Z. R.— X. Mateusz Dubiecki Assossor.— Franciszek Borgiąsz Piekarski Assessor.— Leon Chwalibogowski Sekretarz Seymu.—*

(L. S.)

Uczyniliśmy należny krok w celu osiągnienia zamiaru, w skutku czego gdy odbieramy od JWgo Zarzeckiego, Radzcy Stanu, Rezydenta

i Kon-

i Konsula Jeneralnego Nayjaśnieyszego Cesarza Wszech Rossyi Króla Polskiego, oświadczenie, w dniu dzisieyszym uczynione, iż Tenże Nayjaśnieyszy Cesarz i Król zezwolił, ażeby Akta, przed Notaryuszami Publicznemi Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu zdziałane, miały moc exekucyiną i ważność swoię w Królestwie Polskim: postanowiliśmy również z Naszey strony, iż Akta, przed Notaryuszami Królestwa Polskiego zawierane, będą miały moc exekucyiną i ważność swoią tak w Mieście Krakowie, iak Jego Okręgu.—

Zalecamy przeto i rozkazuiemy, ażeby Postanowienie ninieysze, z

dniem

dniem Iedenastym Września roku bieżącego moc obowiązuiącą wziąść maiące, od kogo należy, dopełnionem było.—

Dla podania zaś do publiczney wiadomości, umieścić go w Dzienniku Rozporządzeń Rządowych rozkazaliśmy.— Działo się na Posiedzeniu Naszym w Krakowie dnia Dziewiątego Sierpnia Tysiącznego Ośmsetnego Dziewietnastego Roku.—

Wodzicki.

Mieroszewski Sekr: Jeneral: Senatu.

(M. P.)

Dzień ogłoszenia iest 11. *Września* 1819.—

Jro 3955, Dz: Gł: Senatu.

My Prezes i Senatorowie

Wolnego, Niepodległego, i ścisle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Wszem w Obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy a mianowicie Mięszkańcom Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu wiadomo czyniemy, iż na Posiedzeniu Zgromadzenia Reprezentantów w dniu pietnastym Grudnia 1818 Roku stósownie do wniesionego i w myśl Artykułu XI. Konstytucyi poprzednio od Senatu przyiętego

Proiektu Uchwalone zostało większością głosów Artykułem XIII. Konstytucyi przepisaną, Prawo zapewniaiące korzyści dla buduiących nowe Domy z twardego Materyału lub podobne spustoszałe z gruntu reparuiących, i obeymuiące środki znaglaiące do Reparacyi; Mocą którego rzeczone Zgromadzenie Reprezentantów.

Chcąc z iedney strony przez zapewnienie niektórych korzyści, zachęcić tych coby się na prożnych placach budować chcieli, albo Domy spustoszałe z gruntu reparować, z drugiey zaś strony znaglić opieszałych Właścicieli do niezwłoczney podupadłych Domów reparacyi krokami skutek zapewniaiącemi, a tém samém podać sposobność maię-

tniey-

tnieyszey Klassie Mieszkańcow upięknienia tuteyszey Stolicy, i odwrócić v szelkie niebezpieczeństwo od Właścicieli Domów Sąsiedzkich z bliskiey ruiny niektórych pustek wynikaiące; stosownie do wniesionego od Senatu Rządzącego w formie Konstytucyiney Proiektu, postanowiło co następuie.

TYTUŁ Iszy

O Korzyściach dla buduiących nowe Domy z twardego Materyału lub podobne spustoszałe z gruntu reparuiących.

Artykuł 1szy

Stawiaiący z gruntu Domy z twardego Materyału na Placach pustych, tak

w Stolicy tuteyszey iak w Miastach Okręgowych, zwracane sobie mieć będą z Skarbu Publicznego wszelkie podatki gruntowe z Domu nowo wystawionego przez przeciąg lat dziesięciu, rachuiąc od Epoki ukończenia nowey Budowy.

Artykuł 2gi

Reparuiący z gruntu Domy niemięszkalne i spustoszałe również murowane, tak w Mieście Krakowie lub Jego Przedmieściach iako też w Miastach Okręgowych, podobnież zwracane mieć sobie będą z Skarbu Publicznego wszelkie podatki gruntowe z Domu wyreparowanego przez przeciąg lat pięciu, liczyć się maiący od Epoki ukończenia Reparacyi.

Artykuł 3ci

Stawiaiący Domy nowe z twardego Materyału lub podobne spustoszałe i niemięszkalne z gruntu reparuiący tak w Stolicy tuteyszey iak w miastach Okręgowych, będą mogli z Funduszu Laudemiow podnosić Summy, na budowanie lub reparacyą stosowne, za okazaniem bezpieczeństwa Hypotecznego, i opłacać od niey procent Skarbowi po cztery od Sta — Dobrodzieystwo to służyć będzie pierwszym do lat dziesięć, drugim do lat pięciu, po których upłynieniu prawny procent po pięć od Sta wezmie swóy początek.

Artykuł 4ty

Dostateczność Hypoteki prawney dla nowo buduiących się lub reparacye z gruntu podeymuiących, co do Summ z funduszu Laudemiow pobierać się maiących, stanowi się w Realnościach Ziemi iedna trzecia czystey wartości Sądownie wyciąguioney, w Domach zaś murowanych połowa takieyże wartości nawet na samychże Domach reparować się z gruntu maiacych, tak iż każdy buduiący, lub reparuiący, kwotę połowie czystey wartości wyrownywaiącą podnieść może częściami w miarę posuwaney Fabryki.

Ar-

Artykuł 5ty

Co się ma rozumieć przez Domy spustoszałe i niemięszkalne, i przez reparacyą tychże z gruntu która sprowadzić ma korzyści powyższemi Artykułami zapewnione; iaki się ma zachować plan przy stawianiu nowych Domow w Mieście Krakowie i Jego przedmieściach, tudzież w Miastach Okręgowych, iak się będą mogły podnosić cząstkowe kwoty z Kassy publiczney w miarę posuwaney Fabryki; co nakoniec po upłynieniu zapewnionych lat lokacyi z Summami wypożyczonemi ma bydź przedsięwziętym, i iakie ieszcze Rząd z swey strony buduiącym nowe Domy lub reparuiącym spustoszałe zechce zapewnić.

korzyści, Senat przy ogłoszeniu ninieyszego Prawa oddzielnym urządzeniem oznaczy:

TYTUŁ IIgi

o Szrodkach znaglaiących do Reparacyi.

Artykuł 6ty

W razie gdyby Właściciel Domu spustoszałego i niemięszkalnego tak w Stolicy tuteyszey iak i Miastach okręgowych, za danym sobie z strony Senatu zaleceniem reparacyi takowey albo w terminie oznaczonym nie rozpoczął albo rozpocząwszy kończyć iey niechciał, a nadto w przypadku takim gdzieby strona sama oświadczyła się iż nie iest

w stanie przedsięwzięcia reparacyi, Senat Rządzący poleci Trybunałowi Iszey Jnstancyi uskutecznienie Sądowego oszacowania na koszt Właściciela, i sprzedarz onego przez publiczną Licytacyą, z obowiązkiem dla nabywcy wyreparowania go w pewnym przeciągu czasu.

Artykuł 7my

Pelecenia reparacyi Domow spustoszałych należących do Małoletnich, przesłane będą do Sądow Pokoiu właściwego Okregu końcem zwołania Rady Familiyney i obmyślenia środków Reparacyi, Domow zaś należących do nieprzytomnych, bez własnowolnych, lub za granicą mieszkaiących, Trybunałowi Iszey

Jn-

Jnstancyi, dla przedsięwzięcia tey reparacyi za staraniem Kuratorów przez Sąd ustanowionych lub ustanowić się maiących.

Artykuł 8my

Gdyby Licytacya na zasadzie Sądowego oszacowania przez Trybunał po trzykroć przedsiębrana nie wzięła swoiego skutku, na tedy Trybunał upoważnionym będzie do zniżenia ceny szacunkowey i do przedsiewzięcia nowey Licytacyi od tey znizoney ceny; w żadnym iednakże razie zniżenie to nie będzie mogło przechodzić połowy Summy z oszacowania przez biegłych wynikłey, chyba za szczególnym Senatu zezwoleniem.

Artykuł 9ty

Trybunał pierwszey Jnstancyi przedsiebiorący Licytacye nie tylko spustoszałych Domów z polecenia Senatu, ale nadto odbywaiący sprzedarz iakichkolwiek Realności będąc to w drodze Exekucyi Sądowey, bądź w inney, obowiązany iest pod nieważnością samego Aktu Licytacyi i wynadgrodzeniem szkod wszelakich, przynaymniey na dni dziesięć przed terminem Licytacyi zawiadomić o tém Wydział Dochodow Publicznych, i Senatora z mocy Konstytucyi nad Jnteressami Małoletnich i Sprawami odnoszącemi się do funduszów i własności kraiowey czuwaiącego, końcem dopilnowania Praw Skarbowi i Jnstytutom służących.

Artykuł 10ty

Nabywcy spustoszałych Domów i takowe stosownie do obowiązkow Aktem Licytacyi przyiętych reparuiący, będą mogli korzystać z wszystkich Dobrodzieystw które w Tytule pierwszym niniejszego Urządzenia reparuiącym Domy spustoszałe i niemięszkalne zostały zapewnionemi.

Zalecamy przeto i rozkazuiemy ażeby Uchwała ta, iako Prawo od dnia pierwszego Miesiąca Lutego Tysiąc Ośmset Dziewietnastego Roku obowiężuiące uważaną, i od kogo należy dopełnioną była. Dla podania zaś do publiczney

wia-

wiadomości, umieścić ią w Dzienniku Rozporządzeń Rządowych rozkazaliśmy. Działo się na Posiedzeniu Senatu dnia dwudziestego pierwszego Grudnia Tysiąc Ośmset Ośmnastego Roku.

Wodzicki

Mieroszewski Sekr: Jen: Senatu

(L. S.)

Dzień ogłoszenia iest 1. Lutego 1819. r.

władzonéy, niemniéy ię y Ustawodu [illegible] Koniecznie [illegible] rozdaniu [illegible]. Dziedzic [illegible] na Posiadaniu [illegible] [illegible] szlacheckiego pierwszego [illegible] się Obiecał [illegible] [illegible].

[illegible]

[illegible]

§. 5.

[illegible]

Nro 3992. *D. G. S.*

My Prezes i Senatorowie

Wolnego, Niepodległego, i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Mięszkańcom Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu wiadomo czyniemy, iż na Posiedzeniu Zgromadzenia Reprezentantów, dnia dziewietnastego Grudnia roku bieżącego odbytém, Uchwalonym iednomyślnie zostało Prawo, mocą którego toż Zgromadzenie Reprezentantòw, końcem przyspieszenia Cywilizacyi Mie-

szkań-

szkańców tuteyszo Krajowych Wyznania Moyżeszowego, i ułatwięnia chcącym się zblizać do obyczaiów innych wyznań Obywateli, tego wszystkiego, coby Jm pomocą szrodków § 23. Statutu, Starozakonnych w tym Kraju urządzaiącego wskazanych, do stania się godnemi Dobrodzieystw § 28. tegoż Statutu zastrzeżonych posłużyć mogło; stósownie do wniesionego z strony Senatu Rządzącego w formie Kostytucyiney Proiektu, postanowiło;

ARTYKUŁ 1.

Każdy Mięszkaniec Kraiu tuteyszego Wyznania Moyżeszowego, któryby okazał usposobienie do dopełnienia warunków § 28. Statutu wyżey namienionego, i dopełniwszy warunków w całości lub części § 23. obiętych, był przez Senat Rządzący za Cywilizowanego uznanym,

do

do usług swych osobistych może trzymać służących Chrześcian oboiey płci, i § 27. Statutu powyżey rzeczonego, iuż więcey co do niego zastosowanym niebędzie.—

ARTYKUŁ 2.

Służący Chrześcianie poprzedzaiącym Artykułem dozwoleni niemogą iednakże bydź używani iako Czeladź w Jch Fabrykach, Szynkach, Warsztatach, Handlach i Rolnictwie, te albowiem czynności, przez Osoby Jch wyznania po zruceniu znaków zewnętrznych, odróżniaiących onychże od innych Mięszkańców, dopełnianemi bydź winny.— Zalecamy przeto i rozkazuiemy, ażeby Uchwała ta, iako Prawo od dnia pierwszego Miesiąca Marca Tysiąc Ośmset Dziewietnastego roku obowiązuiące uważaną, i od kogo

nale-

należy dopełnianą była.— Dla podania zaś do publiczney wiadomości umieścić ią w Dzieniku rozporządzeń Rządowych rozkazaliśmy.— Działo się na Posiedzeniu Senatu dnia dwudziestego trzeciego Grudnia, Tysiąc Ośmset Ośmnastego roku.

Wodzicki.

Mieroszewski Sekr: Jen: Senatu

Dzień ogłoszenia iest pierwszy Marca 1819.